

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera întâi)

19 decembrie 2019 *

„Recurs – Funcție publică – Statutul funcționarilor Uniunii Europene – Articolul 1d – Articolul 17 primul paragraf din anexa VIII – Pensie de urmaș – Condiții de acordare – Noțiunea de «soț supraviețuitor» al unui funcționar al Uniunii – Căsătorie și uniune consensuală – Concubinaj – Principiul nediscriminării – Situație comparabilă – Absență – Condiție de vechime a căsătoriei – Combaterea fraudei – Justificare”

În cauza C-460/18 P,

având ca obiect un recurs formulat în temeiul articolului 56 din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene, introdus la 12 iulie 2018,

HK, cu domiciliul în Espartinas-Sevilla (Spania), reprezentat de S. Rodrigues și de A. Champetier, avocats,

recurent,

celelalte părți din procedură fiind:

Comisia Europeană, reprezentată de G. Gattinara și de B. Mongin, în calitate de agenți,

pârâtă în primă instanță,

Consiliul Uniunii Europene, reprezentat de M. Bauer și de R. Meyer, în calitate de agenți,

intervenient în primă instanță,

CURTEA (Camera întâi),

compusă din domnul J.-C. Bonichot, președinte de cameră, doamna R. Silva de Lapuerta, vicepreședinta Curții, domnii M. Safjan (raportor) și L. Bay Larsen și doamna C. Toader, judecători,

avocat general: domnul P. Pikamäe,

grefier: doamna V. Giacobbo-Peyronnel, administratoare,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 8 mai 2019,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 29 iulie 2019,

pronunță prezenta

* Limba de procedură: franceza.

Hotărâre

- 1 Prin recursul formulat, HK solicită anularea Hotărârii Tribunalului Uniunii Europene din 3 mai 2018, HK/Comisia (T-574/16, nepublicată, denumită în continuare „hotărârea atacată”, EU:T:2018:252), prin care acesta a respins acțiunea sa având ca obiect, pe de o parte, anularea deciziei Comisiei Europene prin care i se refuză acordarea beneficiului pensiei de urmaș (denumită în continuare „decizia în litigiu”) și, în măsura în care este necesar, a deciziei Comisiei de respingere a reclamației sale, precum și, pe de altă parte, obținerea reparării prejudiciilor moral și material pe care pretinde că le-a suferit.

Cadrul juridic

Directiva 2000/78/CE

- 2 Articolul 1 din Directiva 2000/78/CE a Consiliului din 27 noiembrie 2000 de creare a unui cadru general în favoarea egalității de tratament în ceea ce privește încadrarea în muncă și ocuparea forței de muncă (JO 2000, L 303, p. 16, Ediție specială, 05/vol. 6, p. 7), intitulat „Obiectivul”, prevede:

„Prezenta directivă are ca obiectiv stabilirea unui cadru general de combatere a discriminării pe motive de apartenență religioasă sau convingeri, handicap, vârstă sau orientare sexuală, în ceea ce privește încadrarea în muncă și ocuparea forței de muncă, în vederea punerii în aplicare, în statele membre, a principiului egalității de tratament.”

- 3 Articolul 2 din această directivă, intitulat „Conceptul de discriminare”, prevede:

„(1) În sensul prezentei directive, prin principiul egalității de tratament se înțelege absența oricărei discriminări directe sau indirecte, bazată pe unul dintre motivele menționate la articolul 1.

(2) În sensul alineatului (1):

- (a) o discriminare directă se produce atunci când o persoană este tratată într-un mod mai puțin favorabil decât este, a fost sau va fi tratată într-o situație asemănătoare o altă persoană, pe baza unuia dintre motivele menționate la articolul 1;

[...]”

Statutul

- 4 Potrivit articolului 1d din Statutul funcționarilor Uniunii Europene, în versiunea aplicabilă prezentului litigiu (denumit în continuare „statutul”):

„(1) În aplicarea prezentului statut se interzice orice discriminare, precum discriminarea bazată pe sex, rasă, culoare, origine etnică sau socială, caracteristici genetice, limbă, religie sau convingeri, opinii politice sau de orice altă natură, apartenența la o minoritate națională, avere, naștere, handicap, vârstă sau orientare sexuală.

În sensul prezentului statut, uniunile consensuale sunt tratate în același mod ca și căsătoria, sub rezerva îndeplinirii tuturor condițiilor prevăzute la articolul 1 alineatul (2) litera (c) din anexa VII.

[...]

(5) În cazul în care o persoană vizată de prezentul statut, care se consideră nedreptățită ca urmare a faptului că nu i s-a aplicat principiul egalității de tratament, astfel cum este acesta definit mai sus, prezintă fapte din care se poate presupune existența unei discriminări directe sau indirecte, instituția are responsabilitatea de a dovedi că nu a existat nicio încălcare a principiului egalității de tratament. Prezenta dispoziție nu se aplică în cadrul procedurilor disciplinare.

(6) Respectând principiul nediscriminării și principiul proporționalității, orice limitare a punerii în aplicare a acestor principii trebuie justificată în mod obiectiv și rezonabil și trebuie să răspundă unor obiective legitime de interes general în cadrul politicii privind personalul. Aceste obiective pot justifica, printre altele, stabilirea unei vârste obligatorii de pensionare și a unei vârste minime pentru a beneficia de pensia pentru limită de vârstă.”

5 Articolul 79 primul paragraf din statut prevede:

„În condițiile prevăzute la capitolul 4 din anexa VIII, soțul supraviețuitor al unui funcționar sau al unui fost funcționar are dreptul la o pensie de urmaș egală cu 60 % din pensia pentru limită de vârstă sau din prestația de invaliditate de care beneficia soțul său sau de care ar fi beneficiat dacă ar fi avut dreptul să o solicite la data decesului, fără aplicarea unor condiții privind vechimea în serviciu sau vârsta.”

6 Articolul 91 alineatul (2) din statut prevede:

„O acțiune introdusă la Curtea de Justiție a Uniunii Europene nu poate fi admisă decât în cazul în care:

- a fost depusă în prealabil o reclamație pe lângă autoritatea împuternicită să facă numiri, în sensul articolului 90 alineatul (2) și la termenul prevăzut în acesta, iar
- reclamația respectivă a fost respinsă printr-o decizie expresă sau implicită.”

7 Articolul 1 alineatul (2) din anexa VII la statut prevede:

„La alocația pentru locuință are dreptul:

[...]

(c) funcționarul înregistrat ca partener stabil în cadrul unei uniuni consensuale, cu următoarele condiții:

- (i) cuplul să furnizeze un document oficial recunoscut ca atare de un stat membru sau de orice autoritate competentă a unui stat membru, care să ateste statutul lor de parteneri în cadrul unei uniuni consensuale;
- (ii) niciunul dintre parteneri să nu fie căsătorit sau angajat într-o altă uniune consensuală;
- (iii) partenerii să nu fie rude între ei în unul din următoarele grade: părinți, părinți și copii, bunici și nepoți, frați și surori, mătuși, unchi, nepoți, nepoate, gineri și nurori;
- (iv) cuplul să nu aibă acces la căsătorie civilă într-un stat membru; se consideră că un cuplu are acces la căsătorie civilă în sensul prezentului punct numai în cazul în care membrii cuplului îndeplinesc toate condițiile stabilite de legislația unui stat membru care autorizează căsătoria unui astfel de cuplu;

[...]”

- 8 Articolul 17 din anexa VIII la statut prevede următoarele:

„Soțul supraviețuitor al unui funcționar care, la data decesului, se afla într-una din situațiile administrative menționate la articolul 35 din statut beneficiază, cu condiția să fi fost căsătorit timp de cel puțin un an și sub rezerva dispozițiilor articolului 1 alineatul (1) de mai sus și ale articolului 22 de mai jos, de o pensie de urmaș egală cu 60 % din pensia pentru limită de vârstă care i-ar fi fost plătită funcționarului în cazul în care acesta ar fi îndeplinit, la data decesului, condițiile necesare solicitării acesteia, fără aplicarea unor condiții privind vechimea în serviciu sau vârsta.

Condiția privind anterioritatea, prevăzută mai sus, nu se aplică în cazul în care din căsătoria respectivă sau dintr-o căsătorie anterioară a funcționarului au rezultat unul sau mai mulți copii, cu condiția ca soțul supraviețuitor să întrețină sau să fi întreținut copiii respectivi sau în cazul în care decesul funcționarului a survenit ca urmare a unei infirmități sau a unei boli contractate cu ocazia exercitării atribuțiilor sale ori în urma unui accident.”

Istoricul litigiului

- 9 HK, recurentul, și doamna N. și-au început viața în comun în anul 1994, având domiciliul în Liège (Belgia).
- 10 Doamna N. era funcționar al Comisiei Europene și fusese repartizată la Centrul Comun de Cercetare (JRC), în Sevilla (Spania), începând cu 16 mai 2005.
- 11 Din cauza problemelor sale de sănătate, recurentul a fost împiedicat să lucreze sau să urmeze formări. El a primit în mod periodic bani de la doamna N.
- 12 Recurentul și doamna N. s-au căsătorit la Liège la 9 mai 2014.
- 13 Doamna N. a decedat la 11 aprilie 2015.
- 14 După decesul doamnei N., Comisia i-a comunicat oral recurentului că nu i se va plăti o pensie de urmaș.
- 15 La 15 iunie 2015, recurentul a formulat o reclamație administrativă prealabilă împotriva deciziei în litigiu. Prin decizia Comisiei din 15 septembrie 2015, această reclamație a fost respinsă.

Procedura în fața Tribunalului și hotărârea atacată

- 16 Prin cererea introductivă depusă la grefa Tribunalului Funcției Publice la 23 decembrie 2015, reclamantul a introdus o acțiune având ca obiect anularea deciziei în litigiu și repararea prejudiciilor moral și material pe care pretinde că le-a suferit.
- 17 Prin scrisoarea primită la grefa Tribunalului Funcției Publice la 18 februarie 2016, Consiliul Uniunii Europene a formulat o cerere de intervenție în această cauză, în susținerea concluziilor Comisiei. Președintele Camerei întâi a Tribunalului Funcției Publice a admis această cerere prin Ordonanța din 13 aprilie 2016.
- 18 În temeiul articolului 3 din Regulamentul (UE, Euratom) 2016/1192 al Parlamentului European și al Consiliului din 6 iulie 2016 privind transferul către Tribunal al competenței de a se pronunța în primă instanță asupra litigiilor dintre Uniunea Europeană și agenții acesteia (JO 2016, L 200, p. 137), cauza menționată a fost transferată Tribunalului Uniunii Europene în stadiul în care era la data de 31 august 2016.

- 19 În susținerea concluziilor sale în anularea deciziei în litigiu și, „în măsura în care este necesar”, a deciziei de respingere a reclamației din 15 iunie 2015, recurentul a invocat, pe cale de excepție, nelegalitatea articolului 17 primul paragraf din anexa VIII la statut, susținând, pe de o parte, că criteriul căsătoriei sau al uniunii consensuale cu o durată mai lungă de un an este arbitrar și inadecvat în raport cu obiectivul urmărit de pensia de urmaș și, pe de altă parte, că această dispoziție este nelegală întrucât încalcă articolul 21 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „carta”), precum și articolul 2 din Directiva 2000/78.
- 20 Recurentul a solicitat de asemenea obligarea Comisiei la repararea prejudiciului său material, precum și a prejudiciul moral, evaluat *ex aequo et bono* la 5 000 de euro.
- 21 Prin hotărârea atacată, Tribunalul a respins acțiunea recurentului în întregime și l-a obligat la plata cheltuielilor de judecată.

Concluziile părților în fața Curții

- 22 Prin recursul formulat, recurentul solicită Curții:
- anularea hotărârii atacate;
  - soluționarea cauzei și admiterea pretențiilor formulate în primă instanță, inclusiv obligarea la plata cheltuielilor de judecată a Comisiei sau, în caz contrar,
  - trimiterea cauzei la Tribunal pentru ca acesta să se pronunțe, fiind necesar ca cererea privind cheltuielile de judecată din recurs să fie astfel soluționată în conformitate cu articolul 184 din Regulamentul de procedură al Curții.
- 23 Comisia solicită Curții:
- respingerea recursului și
  - obligarea recurentului la plata tuturor cheltuielilor de judecată.

Cu privire la recurs

- 24 Recurentul invocă două motive în susținerea recursului formulat, întemeiate, primul, pe încălcarea articolului 17 primul paragraf din anexa VIII la statut, precum și pe o motivare atât echivocă, cât și incoerentă și contradictorie a hotărârii atacate și, al doilea, pe încălcarea principiului nediscriminării, precum și pe o motivare insuficientă a hotărârii menționate.

Cu privire la admisibilitate

- 25 Comisia și Consiliul au susținut în ședință că, în cererea sa introductivă în fața Tribunalului, recurentul a invocat, pe cale de excepție, un motiv întemeiat pe nelegalitatea articolului 17 primul paragraf din anexa VIII la statut, prin care a susținut că această dispoziție are un caracter discriminatoriu pentru motivul că acordarea pensiei de urmaș este subordonată existenței unei legături matrimoniale între persoanele în cauză. Or, în susținerea primului motiv al recursului, recurentul ar pretinde în prezent că respectivul articol 17 primul paragraf nu rezervă pensia de urmaș cuplurilor căsătorite. Acest motiv nu ar fi fost discutat în fața Tribunalului și, din acest motiv, ar prezenta un caracter nou, ceea ce îl face inadmisibil.

- 26 În această privință, trebuie arătat că, conform unei jurisprudențe constante, a permite unei părți să invoce pentru prima dată în fața Curții un motiv și argumente pe care nu le-a invocat în fața Tribunalului ar echivala cu a o autoriza să sesizeze Curtea, a cărei competență în materie de recurs este limitată, cu un litigiu mai extins decât cel cu care a fost investit Tribunalul. În cadrul unui recurs, competența Curții este, prin urmare, limitată la aprecierea soluției legale date cu privire la motivele și la argumentele dezbătute în fața primei instanțe (Hotărârea din 1 iunie 1994, Comisia/Brazzelli Lualdi și alții, C-136/92 P, EU:C:1994:211, punctul 59, și Hotărârea din 8 noiembrie 2016, BSH/EUIPO, C-43/15 P, EU:C:2016:837, punctul 43).
- 27 Cu toate acestea, în cadrul unui motiv care este admisibil, recurentul are, în principiu, posibilitatea de a formula cum crede de cuviință argumentele în susținerea acestuia, fie bazându-se pe argumente care au fost deja folosite în fața Tribunalului, fie invocând altele noi, în special în raport cu luările de poziție ale Tribunalului. Altfel, procedura recursului ar fi lipsită de o parte din sensul său (Hotărârea din 18 ianuarie 2007, PKK și KNK/Consiliul, C-229/05 P, EU:C:2007:32, punctul 64, precum și jurisprudența citată).
- 28 În speță, trebuie să se constate că interpretarea articolului 17 primul paragraf din anexa VIII la statut și aplicarea sa în cazul situației recurentului au fost dezbătute în fața Tribunalului în cursul procedurii în primă instanță. Prin acest motiv se contestă în mod detaliat interpretarea și aplicarea de către Tribunal a acestei norme, el nefiind un motiv nou, a cărui invocare în stadiul recursului ar fi interzisă.
- 29 Rezultă că primul motiv al recursului este admisibil.

Cu privire la fond

Argumentația părților

- 30 Recurentul susține că hotărârea atacată este afectată de o motivare echivocă, incoerentă și contradictorie. În această privință, el consideră că, drept răspuns la primul său motiv, potrivit căruia criteriul căsătoriei sau al uniunii consensuale este arbitrar și inadecvat, Tribunalul a adoptat un raționament eronat, stabilind o legătură „fără rezervă” între noțiunea de „soț”, în sensul articolului 17 primul paragraf din anexa VIII la statut, și cea de „căsătorie”. Tribunalul ar adăuga astfel o condiție aplicării acestei dispoziții, care nu ar subordona beneficiul pensiei de urmaș în favoarea soțului supraviețuitor al unui funcționar decedat existenței unei legături maritale între aceste două persoane. Recurentul susține că dreptul pozitiv a evoluat, mai multe legislații naționale apropiind regimul căsătoriei de cel al altor forme de uniune, precum concubinajul sau uniunea consensuală.
- 31 În plus, legislația Uniunii ar fi evoluat ea însăși, printre altele în cadrul reformei statutului intervenite în cursul anului 2004, în special prin modificarea primului paragraf al articolului 1d din acesta. Astfel, legiuitorul Uniunii ar fi adăugat mențiunea referitoare la orientarea sexuală, permițând partenerilor de același sex înregistrați oficial să beneficieze, în anumite condiții, în același mod ca persoanele căsătorite de avantajele conferite de statut.
- 32 Potrivit recurentului, Tribunalul nu putea, prin urmare, considera în mod valabil, la punctul 30 din hotărârea atacată, că dispozițiile din statut relevante pentru soluționarea litigiului, printre care figurează articolul 17 primul paragraf din anexa VIII, conțin noțiuni de drept al Uniunii precum cele de „căsătorie” și de „soț” care vizează exclusiv un raport întemeiat pe căsătoria civilă, în sensul tradițional al termenului.
- 33 De altfel, hotărârea atacată ar fi contradictorie, în sensul că Tribunalul a subliniat de asemenea, la punctul 28 din această hotărâre, că, „în principiu”, căsătoria nu este comparabilă cu concubinajul sau cu alte situații de fapt. Tribunalul ar recunoaște astfel că există situații în care căsătoria poate fi

comparabilă cu aceste alte tipuri de uniune. Cu toate acestea, nu ar deduce consecințele acestei posibilități pentru a aprecia dacă în speță uniunea cu funcționarul decedat pe care o poate invoca recurentul era comparabilă cu o uniune maritală și dacă el putea fi considerat ca fiind un „soț supraviețuitor” în sensul articolului 17 primul paragraf din anexa VIII la statut, *a fortiori* în măsura în care el a putut dovedi existența și durata comunității de viață cu doamna N.

- 34 În plus, la punctul 47 din hotărârea atacată, Tribunalul ar deduce din cuprinsul punctului 22 din această hotărâre că condiția de acordare a pensiei de urmaș nu se bazează pe pierderea remunerației funcționarului decedat, ci pe natura juridică a legăturilor care îl uneau pe acest funcționar cu soțul său sau cu partenerul său supraviețuitor. Statuând astfel, Tribunalul ar considera, în mod întemeiat, că noțiunile de „soț” și de „partener” sunt echivalente.
- 35 Comisia obiectează că interpretarea noțiunilor cuprinse în statut nu poate obliga instanța Uniunii să ia în considerare legislațiile naționale. Ea susține că uniunile consensuale pot, în anumite cazuri, să dea naștere unor drepturi în beneficiul partenerului necăsătorit, însă numai atunci când sunt îndeplinite condițiile stabilite de statut. Acesta ar subordona recunoașterea unei „uniuni consensuale” dovedirii unei comunități de viață caracterizate de o anumită stabilitate, precum și respectării condițiilor prevăzute la articolul 1 alineatul (2) litera (c) din anexa VII la statut, în special imposibilitatea de a se căsători. Doar dacă ar fi respectate toate condițiile enumerate la această dispoziție ar trebui ca uniunile consensuale să fie tratate în același mod ca și căsătoria, potrivit articolului 1d alineatul (1) al doilea paragraf din statut. Or, recurentul nu ar demonstra că îndeplinește toate aceste condiții.
- 36 În ceea ce privește pretensele vicii de motivare ale hotărârii atacate, Comisia consideră că punctul 47 din această hotărâre nu este nici echivoc, nici contradictoriu. Prin acest punct, Tribunalul ar invita să se ia în considerare natura juridică a legăturilor existente între parteneri, respectiv fie existența unei căsătorii, care permite perceperea pensiei de urmaș, fie existența unui parteneriat, după cum indică conjuncția „sau”. Interpretarea potrivit căreia la punctul respectiv Tribunalul ar fi asimilat „partenerul supraviețuitor” „soțului” ar fi infirmată de hotărârea menționată privită în ansamblu.

Aprecierea Curții

- 37 Prin intermediul primului motiv, recurentul susține că hotărârea atacată este afectată de o motivare echivocă, incoerentă și contradictorie. În fapt, în timp ce la anumite puncte din această hotărâre noțiunea de „soț”, menționată la articolul 17 primul paragraf din anexa VIII la statut, vizează numai persoana căsătorită, Tribunalul ar fi aplicat la alte puncte din hotărârea respectivă această noțiune și „partenerului”.
- 38 Conform unei jurisprudențe constante, motivarea unei hotărâri a Tribunalului trebuie să menționeze în mod clar și neechivoc raționamentul acestuia, astfel încât să dea posibilitatea persoanelor interesate să ia cunoștință de temeiurile deciziei adoptate, iar Curții să își exercite controlul (a se vedea în acest sens Hotărârea din 14 octombrie 2010, Deutsche Telekom/Comisia, C-280/08 P, EU:C:2010:603, punctele 135 și 136, precum și Ordonanța din 4 iunie 2019, Aldo Supermarkets/EUIPO, C-822/18 P, nepublicată, EU:C:2019:466, punctul 18).
- 39 Problema dacă motivarea unei hotărâri a Tribunalului este contradictorie sau insuficientă reprezintă o problemă de drept care poate fi invocată, ca atare, în cadrul unui recurs (Hotărârea din 17 decembrie 1998, Baustahlgewebe/Comisia, C-185/95 P, EU:C:1998:608, punctul 25, și Hotărârea din 23 ianuarie 2019, Klement/EUIPO, C-698/17 P, nepublicată, EU:C:2019:48, punctul 29).
- 40 În cererea sa introductivă în fața Tribunalului, recurentul a invocat, pe cale de excepție, două motive, întemeiate pe nelegalitatea articolului 17 din anexa VIII la statut întrucât acest articol, pe de o parte, prevede un criteriu pretins „arbitrar și inadecvat” pentru a determina dreptul la pensia de urmaș și, pe de altă parte, încalcă articolul 21 din cartă, precum și articolul 2 din Directiva 2000/78.

- 41 Pentru a se pronunța asupra acestor motive, Tribunalul a examinat domeniul de aplicare personal al articolului 17 primul paragraf din anexa VIII la statut.
- 42 În această privință, Tribunalul a indicat, la punctul 22 din hotărârea atacată, că această dispoziție impune, „pe de o parte, o condiție referitoare la statutul marital, care este de a fi soț supraviețuitor al funcționarului decedat, și, pe de altă parte, o condiție referitoare la durata acestui statut, și anume de a fi fost soțul său timp de cel puțin un an”.
- 43 Tribunalul a arătat, la punctul 23 din hotărârea atacată, că „dispozițiile articolului 17 primul paragraf din anexa VIII la statut sunt clare și precise și stabilesc în mod clar condițiile care trebuie îndeplinite pentru a beneficia de o pensie de urmaș, și anume să fi fost căsătorit timp de cel puțin un an cu funcționarul decedat”. La punctul 25 din hotărârea menționată, el a precizat că, „[î]n conformitate atât cu definiția sa juridică, cât și cu sensul său comun, termenul «soț» se referă la o persoană care a contractat în mod formal o «căsătorie» civilă recunoscută de lege, cu toate drepturile și toate obligațiile care decurg din aceasta”.
- 44 Tribunalul a adăugat, la punctul 29 din hotărârea atacată, că „noțiunile de «uniune consensuală» sau de «concubinaj» se disting de cea de «căsătorie», al cărei contur este clar determinat în toate statele membre”.
- 45 Prin urmare, la punctul 30 din această hotărâre, Tribunalul a considerat că dispozițiile din statut pertinente pentru soluționarea litigiului, printre care figurează articolul 17 primul paragraf din anexa VIII la statut, „conțin noțiuni comunitare precum cele de «căsătorie» și de «soț» care privesc exclusiv un raport întemeiat pe căsătoria civilă, în sensul tradițional al termenului”.
- 46 Astfel, la aceste diferite puncte din motivare, Tribunalul a statuat că articolul 17 primul paragraf din anexa VIII la statut se aplica numai unei persoane care contractase o căsătorie civilă recunoscută de lege.
- 47 Cu toate acestea, la punctul 32 din hotărârea atacată Tribunalul a apreciat că, „prin limitarea acordării pensiei de urmaș la persoanele căsătorite civil, precum și la partenerii înregistrați și care nu au acces la căsătorie, legiuitorul Uniunii nu a acționat în mod arbitrar”.
- 48 Prin urmare, la acest punct din motivarea hotărârii atacate, spre deosebire de cele reținute la punctul 30 din aceasta, Tribunalul a considerat, fără a-și motiva aprecierea în acest sens, că articolul 17 primul paragraf din anexa VIII la statut viza nu doar persoanele căsătorite, ci și partenerii înregistrați.
- 49 De altfel, la punctul 47 din hotărârea atacată, Tribunalul a observat că rezulta din cuprinsul punctului 22 din această hotărâre că „condiția de acordare a pensiei de urmaș nu se bazează pe pierderea remunerației soțului decedat, ci pe natura juridică a legăturilor care îl uneau cu soțul sau cu partenerul supraviețuitor”.
- 50 În aceste condiții, motivarea hotărârii atacate nu menționează în mod clar și inteligibil raționamentul Tribunalului în ceea ce privește determinarea persoanelor care intră în domeniul de aplicare al articolului 17 primul paragraf din anexa VIII la statut.
- 51 Or, astfel cum a arătat domnul avocat general la punctul 50 din concluziile sale, problema domeniului de aplicare personal al acestei dispoziții este strâns legată de cea a caracterului comparabil al situațiilor puse în balanță în scopul examinării conformității dispoziției menționate cu principiul general al nediscriminării.

- 52 Prin urmare, având în vedere jurisprudența amintită la punctele 38 și 39 din prezenta hotărâre, trebuie să se constate că Tribunalul a încălcat obligația de motivare, motivarea echivocă a hotărârii atacate nepermițând, pe de o parte, recurentului să înțeleagă raționamentul Tribunalului în ceea ce privește domeniul de aplicare al articolului 17 primul paragraf din anexa VIII la statut și, pe de altă parte, Curții să își exercite controlul.
- 53 Rezultă din ceea ce precedă că este necesar să se admită primul motiv invocat de recurent și, prin urmare, să se anuleze hotărârea atacată, fără a fi necesară analiza celui de al doilea motiv al recursului.

Cu privire la acțiunea în fața Tribunalului

- 54 Conform articolului 61 primul paragraf a doua teză din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene, aceasta poate, atunci când anulează hotărârea Tribunalului, să soluționeze ea însăși în mod definitiv litigiul atunci când acesta este în stare de judecată.
- 55 Această situație se regăsește în prezenta cauză.

Cu privire la admisibilitate

- 56 În memoriul său în apărare prezentat Tribunalului, Comisia a susținut inadmisibilitatea motivelor invocate de recurent pentru motivul că acestea diferă de cele invocate în sprijinul reclamației administrative prealabile și că astfel ar fi încălcată „regula concordanței” dintre o asemenea reclamație administrativă prealabilă și acțiunea în contencios consecutivă.
- 57 Cu toate acestea, în ședința care a avut loc la 19 octombrie 2017 în fața Tribunalului, Comisia a renunțat să conteste admisibilitatea acestor motive.
- 58 În aceste condiții, nu este necesar să fie examinată admisibilitatea acțiunii în fața Tribunalului.

Cu privire la fond

Cu privire la concluziile în anularea deciziei în litigiu

– Argumentația părților

- 59 În susținerea concluziilor sale în anulare, recurentul susține, în primul rând, că pensia de urmaș are ca obiect să permită persoanei care a beneficiat de veniturile unui funcționar al Uniunii în cursul vieții în comun cu acesta să compenseze parțial pierderea de venituri produsă de decesul funcționarului. Recurentul recunoaște că faptul de a fi căsătorit sau de a fi încheiat o uniune consensuală nu implică neapărat că soțul sau partenerul supraviețuitor a beneficiat de veniturile funcționarului decedat în cursul vieții lor în comun și, așadar, că are nevoie de un venit substitutiv.
- 60 El arată că totuși acesta este cazul atunci când, precum în speță, soțul sau partenerul supraviețuitor depindea de veniturile funcționarului decedat. Astfel, el susține că, suferind de probleme de sănătate, ar fi fost împiedicat să lucreze sau să urmeze formări începând cu anul 2013 și că ar fi fost dependent exclusiv de veniturile doamnei N.
- 61 Recurentul susține că articolul 17 primul paragraf din anexa VIII la statut este nelegal în măsura în care, în cadrul condițiilor de acordare a pensiei de urmaș, prevede că solicitantul trebuie să fi fost căsătorit sau angajat într-o uniune consensuală cu funcționarul decedat timp de cel puțin un an.

Aceste condiții ar fi arbitrar și inadecvate în ceea ce privește obiectivul urmărit de pensia de urmaș. Astfel, un soț supraviețuitor care a fost căsătorit o perioadă de un an și o zi ar beneficia de pensia de urmaș, în timp ce un concubin supraviețuitor care timp de decenii a conviețuit cu un funcționar, împărțind veniturile, nu ar avea dreptul la această pensie.

- 62 Recurentul subliniază, în al doilea rând, că uniunile de fapt și uniunile legale prezintă similitudini. O parte din doctrina și jurisprudența din Belgia ar considera că există obligații naturale între concubini. Recunoașterea acestor obligații, care ar putea deveni obligații civile, ar permite să se considere că situația cuplurilor căsătorite și cea a concubinilor sunt similare, cel puțin dacă există o asistență financiară din partea unuia dintre concubini în favoarea celuilalt, în cursul unei relații stabile și de lungă durată, cum ar fi cazul în speță.
- 63 În consecință, diferența de tratament care există între soții supraviețuitori și concubinii supraviețuitori, astfel cum este prevăzută la articolul 17 primul paragraf din anexa VIII la statut, ar fi discriminatorie. În această privință, recurentul se referă la Hotărârea Curții din 1 aprilie 2008, Maruko (C-267/06, EU:C:2008:179).
- 64 Articolul 17 primul paragraf din anexa VIII la statut ar încălca, prin urmare, articolul 21 din cartă și articolul 2 din Directiva 2000/78 și, în consecință, ar fi necesar să se anuleze decizia în litigiu, adoptată în temeiul acestuia.
- 65 Comisia și Consiliul, intervenient, susțin că motivele invocate de recurent trebuie să fie respinse.

– *Aprecierea Curții*

- 66 Potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, principiul nediscriminării impune ca situații comparabile să nu fie tratate în mod diferit și ca situații diferite să nu fie tratate în același mod, cu excepția cazului în care un astfel de tratament este justificat în mod obiectiv (Hotărârea din 20 iunie 2019, Ustariz Aróstegui, C-72/18, EU:C:2019:516, punctul 28 și jurisprudența citată).
- 67 Caracterul comparabil al unor situații diferite se apreciază în raport cu toate elementele care le caracterizează. Aceste elemente trebuie să fie determinate și evaluate în special în funcție de obiectul și de finalitatea actului Uniunii care instituie distincția în cauză. În plus, trebuie luate în considerare principiile și obiectivele domeniului din care face parte actul în discuție (Hotărârea din 16 decembrie 2008, Arcelor Atlantique et Lorraine și alții, C-127/07, EU:C:2008:728, punctul 26, precum și Hotărârea din 6 iunie 2019, P. M. și alții, C-264/18, EU:C:2019:472, punctul 29).
- 68 În speță, obiectivul pensiei de urmaș prevăzute la articolul 17 primul paragraf din anexa VIII la statut este de a acorda în beneficiul „soțului supraviețuitor” un venit substitutiv destinat să compenseze în parte pierderea veniturilor soțului său decedat.
- 69 Astfel cum a arătat domnul avocat general la punctul 90 din concluziile sale, rezultă din modul de redactare a articolului 17 primul paragraf din anexa VIII la statut coroborat cu articolul 1d alineatul (1) al doilea paragraf din statut și cu articolul 1 alineatul (2) litera (c) din anexa VII la statut că dreptul la pensia de urmaș nu este supus unor condiții privind resursele sau patrimoniul care trebuiau să caracterizeze o incapacitate a soțului supraviețuitor de a răspunde nevoilor sale și care demonstrează astfel dependența financiară anterioară a acestuia în raport cu persoana decedată.
- 70 Acordarea pensiei de urmaș depinde, în schimb, numai de natura juridică a legăturilor care uneau persoana în cauză cu funcționarul decedat (a se vedea în acest sens Hotărârea din 31 mai 2001, D și Suedia/Consiliul, C-122/99 P și C-125/99 P, EU:C:2001:304, punctul 47).

- 71 Astfel, condiția impusă la articolul 17 primul paragraf din anexa VIII la statut pentru a determina domeniul de aplicare personal al acestei dispoziții, și anume condiția de a fi „soțul” funcționarului decedat, implică faptul că beneficiarul pensiei de urmaș trebuie să fi fost unit cu funcționarul decedat în cadrul unei relații civile care a dat naștere unui ansamblu de drepturi și de obligații între ei.
- 72 În această privință, rezultă din jurisprudența Curții că, deși, sub anumite aspecte, uniunile de fapt și uniunile legale, precum căsătoria, pot prezenta similitudini, acestea nu pot conduce neapărat la o asimilare între aceste două tipuri de uniune (Hotărârea din 15 aprilie 2010, Gualtieri/Comisia, C-485/08 P, EU:C:2010:188, punctul 75).
- 73 În fapt, o căsătorie se caracterizează printr-un formalism strict și creează drepturi și obligații reciproce între soți, de un nivel ridicat, printre care se numără obligațiile de asistență și de solidaritate.
- 74 Pe de altă parte, legiuitorul Uniunii a extins în mod explicit aplicarea, în anumite condiții, a dispozițiilor statutului referitoare la persoanele căsătorite asupra persoanelor legate printr-o uniune consensuală înregistrată.
- 75 Astfel, potrivit articolului 1d alineatul (1) al doilea paragraf din statut, în sensul acestuia, uniunile consensuale sunt tratate în același mod ca și căsătoria, sub rezerva îndeplinirii tuturor condițiilor prevăzute la articolul 1 alineatul (2) litera (c) din anexa VII la statut. Condițiile prevăzute la această dispoziție includ printre altele cerința ca cuplul să furnizeze un document oficial, recunoscut ca atare de un stat membru sau de orice autoritate competentă a unui stat membru, care să le ateste statutul de parteneri în cadrul unei uniuni consensuale și ca cuplul să nu aibă acces la căsătorie civilă într-un stat membru.
- 76 Prin urmare, această dispoziție impune, pentru ca o uniune consensuală înregistrată să fie asimilată căsătoriei în sensul statutului, ca funcționarul înregistrat ca partener stabil în cadrul unei uniuni consensuale să îndeplinească condițiile legale stabilite în dispoziția menționată.
- 77 Rezultă din articolul 17 primul paragraf din anexa VIII la statut coroborat cu articolul 1d alineatul (1) al doilea paragraf din acesta că, atunci când sunt îndeplinite condițiile prevăzute în această dispoziție, un partener în cadrul unei uniuni consensuale poate pretinde beneficiul pensiei de urmaș în urma decesului partenerului său.
- 78 Pe de altă parte, o uniune de fapt, precum concubinajul, nu respectă aceste caracteristici în măsura în care, astfel cum a arătat în esență domnul avocat general la punctul 94 din concluziile sale, nu face în principiu obiectul unui statut fixat prin lege.
- 79 În cererea sa introductivă, recurentul susține, pe de o parte, că situația cuplurilor căsătorite și cea a concubinilor sunt similare, o parte a doctrinei și a jurisprudenței din Belgia apreciind că trebuie recunoscută existența obligațiilor naturale între concubini, care ar tinde să devină obligații civile.
- 80 În această privință, fără a fi necesară pronunțarea cu privire la existența unor astfel de obligații naturale în dreptul belgian, este suficient să se arate că recurentul nu pretinde, în orice caz, că concubinajul ar da naștere, în acest drept național, la obligații de aceeași natură ca cele provenind din căsătorie.
- 81 Prin urmare, nu se poate considera că rezultă din argumentul astfel invocat că legiuitorul Uniunii nu putea decide în mod valabil să supună unui regim distinct situațiile de concubinaj și de căsătorie.
- 82 Pe de altă parte, recurentul se referă la Hotărârea din 1 aprilie 2008, Maruko (C-267/06, EU:C:2008:179), potrivit căreia Curtea a declarat că dispozițiile coroborate ale articolelor 1 și 2 din Directiva 2000/78 se opun unei reglementări în temeiul căreia, după decesul partenerului de viață, partenerul supraviețuitor nu dobândește o pensie de urmaș echivalentă celei acordate unui soț supraviețuitor cu toate că în dreptul național aplicabil uniunea consensuală ar plasa persoanele de

aceiași sex într-o situație asemănătoare cu aceea a soților în ceea ce privește pensia de urmaș menționată, precum și că instanței de trimitere îi revine sarcina de a verifica dacă un partener de viață supraviețuitor se află într-o situație asemănătoare cu aceea a unui soț beneficiar al pensiei de urmaș prevăzute de sistemul de asigurare profesională în cauză.

- 83 Însă, în cauza în care s-a pronunțat această hotărâre era în discuție o uniune consensuală înregistrată într-un stat membru, iar nu, ca în speță, un concubinaj. Așadar, nu se poate deduce din această hotărâre că concubinajul trebuie să fie asimilat căsătoriei în scopul aplicării articolului 17 primul paragraf din anexa VIII la statut.
- 84 În aceste condiții, este necesar să se constate că, în ceea ce privește pensia de urmaș, concubinii nu sunt într-o situație comparabilă cu cea a persoanelor căsătorite și nici cu cea a partenerilor care au încheiat o uniune înregistrată care îndeplinește condițiile necesare pentru a beneficia de aplicarea articolului 17 primul paragraf din anexa VIII la statut.
- 85 Articolul 17 primul paragraf din anexa VIII la statut, în măsura în care exclude din domeniul său de aplicare concubinii, nu este, așadar, vădit inadecvat în raport cu obiectivul pensiei de urmaș și nu încalcă principiul general al nediscriminării.
- 86 În plus, recurentul susține că condiția referitoare la durata minimă de un an a căsătoriei pentru a beneficia de pensia de urmaș este arbitrară, inadecvată și discriminatorie. Fiind căsătorit aproape un an cu doamna N., el ar trebui astfel să beneficieze de dreptul la pensia de urmaș.
- 87 În această privință, Comisia susține că cerința unei durate minime a căsătoriei la data decesului urmărește evitarea situației în care aceasta ar fi doar un pact asupra unei succesiuni viitoare, motivată mai mult de considerații financiare decât de un proiect de viață în comun. Această condiție privind durata permite, printre altele, combaterea fraudei.
- 88 Trebuie amintit că principiul interzicerii fraudei și a abuzului de drept constituie un principiu general al dreptului Uniunii, a cărui respectare se impune justițiabililor (a se vedea în acest sens Hotărârea din 6 februarie 2018, Altun și alții, C-359/16, EU:C:2018:63, punctul 49, precum și jurisprudența citată).
- 89 Prin urmare, trebuie să se constate că, pentru a combate abuzurile și chiar fraudă, legiuitorul Uniunii dispune de o marjă de apreciere în stabilirea dreptului la o pensie de urmaș. În speță, condiția potrivit căreia căsătoria trebuie să fi durat cel puțin un an pentru ca soțul supraviețuitor să beneficieze de pensia de urmaș vizează să asigure realitatea și stabilitatea relațiilor dintre persoanele în cauză.
- 90 O astfel de condiție nu pare a fi discriminatorie sau vădit inadecvată în raport cu obiectivul pensiei de urmaș.
- 91 Având în vedere ansamblul acestor considerații, trebuie să se respingă ca nefondate concluziile în anulare prezentate de recurent împotriva deciziei în litigiu.

Cu privire la concluziile în despăgubire

- 92 Recurentul susține că decizia atacată i-a cauzat un prejudiciu material și moral.
- 93 În această privință, trebuie arătat că, în materie de funcție publică, concluziile privind repararea unui prejudiciu material sau moral trebuie respinse atunci când prezintă o legătură strânsă cu concluziile în anulare care au fost respinse, la rândul lor, ca nefondate (a se vedea în acest sens Hotărârea din 6 martie 2001, Connolly/Comisia, C-274/99 P, EU:C:2001:127, punctul 129).

- 94 În speță, este necesar să se constate că concluziile în despăgubire prezintă o legătură strânsă cu concluziile în anulare.
- 95 Întrucât concluziile în anulare au fost respinse, concluziile în despăgubire trebuie, la rândul lor, să fie respinse.
- 96 Din considerațiile de mai sus rezultă că acțiunea în primă instanță trebuie să fie respinsă în întregime.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 97 În conformitate cu articolul 184 alineatul (2) din Regulamentul de procedură al Curții, atunci când recursul este fondat, iar Curtea soluționează ea însăși în mod definitiv litigiul, aceasta se pronunță asupra cheltuielilor de judecată.
- 98 Potrivit articolului 138 alineatul (3) din acest regulament, aplicabil procedurii de recurs în temeiul articolului 184 alineatul (1) din regulamentul respectiv, în cazul în care părțile cad în pretenții cu privire la unu sau mai multe capete de cerere, fiecare parte suportă propriile cheltuieli de judecată. Totuși, în cazul în care împrejurările cauzei justifică acest lucru, Curtea poate decide ca, pe lângă propriile cheltuieli de judecată, o parte să suporte o fracțiune din cheltuielile de judecată efectuate de cealaltă parte.
- 99 În speță, ținând seama de faptul că hotărârea atacată este anulată, dar că acțiunea în primă instanță este respinsă, se impune obligarea recurentului, precum și a Comisiei la suportarea propriilor cheltuieli de judecată aferente procedurii din primă instanță și recursului.
- 100 Articolul 140 alineatul (1) din Regulamentul de procedură, aplicabil procedurii de recurs în temeiul articolului 184 alineatul (1) din acest regulament, prevede că statele membre și instituțiile care au intervenit în litigiu suportă propriile cheltuieli de judecată.
- 101 În consecință, ca intervenient în primă instanță, Consiliul suportă propriile cheltuieli de judecată.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera întâi) declară și hotărăște:

- 1) Anulează Hotărârea Tribunalului Uniunii Europene din 3 mai 2018, HK/Comisia (T-574/16, nepublicată, EU:T:2018:252).**
- 2) Respinge acțiunea introdusă de HK având ca obiect anularea deciziei Comisiei Europene prin care i se refuză beneficiul pensiei de urmaș și repararea prejudiciilor moral și material pe care pretinde că le-a suferit.**
- 3) HK, Comisia Europeană și Consiliul Uniunii Europene suportă fiecare propriile cheltuieli de judecată aferente procedurii în primă instanță și recursului.**

Semnături